

Studium interwencji

Program: Budowanie pozytywnego klimatu szkoły/przedszkola

Tytuł interwencji: Współpraca szkoły z organizacją społeczną w zakresie doskonalenia procesów edukacyjnych i wychowawczych

Poziom interwencji:

oddziaływanie na nauczycieli przedmiotów, specjalistów, wychowawców; pośrednie oddziaływanie na uczniów; pośrednie oddziaływanie na zespół klasowy; pośrednie oddziaływanie na rodziców

Typ interwencji:

w zależności od formatu: indywidualna lub grupowa; możliwa także ogólnoszkolna

Kategoria interwencji:

w zależności od charakteru i zakresu współpracy szkoły i organizacji społecznej mogą to być: metoda edukacyjna (projekt uczniowski); udział w projekcie kierowanym do szkoły (projekt zewnętrzny); system doskonalenia zawodowego (warsztaty dla indywidualnych nauczycieli i rad pedagogicznych); strategia działań profilaktyczno-wychowawczych; koncepcja pracy szkoły; kompleksowe wspomaganie szkoły

Problem:

Profil organizacji społecznych i wiedza o nich. Z dostępnych danych wynika, że aż 73% organizacji społecznych jako główną grupę docelową wskazuje dzieci i młodzież, choć tylko 13% z nich prowadzi działania w obszarze edukacji i wychowania. Jednocześnie z badań prowadzonych w 2021 roku przez Fundację

Centrum Edukacji Obywatelskiej i Fundację Pole Dialogu wynika, że aż 25% nauczycieli nie zna żadnej organizacji społecznej. A te osoby, które znają i współpracują w szkole z organizacjami społecznymi, wskazują na różne bariery w podejmowaniu takiej współpracy (Zalewski, Wilk, Gałek, 2021).

Gotowość szkoły do współpracy z NGO. Przeładowana podstawa programowa, częste zmiany w oświacie, niskie wynagrodzenia oraz rosnący brak motywacji i wypalenie w tej grupie zawodowej sprawiają, że jest w szkole coraz mniej przestrzeni i gotowości na dodatkowe działania podejmowane właśnie często we współpracy z organizacjami społecznymi.

Jednocześnie te same czynniki wpływają na to, że szkoła może – poprzez ofertę organizacji społecznych – zapewnić swoim nauczycielom i uczniom to, czego brakuje ze względu na ograniczenia systemowe: wsparcie i odbudowywanie motywacji nauczycieli i dyrektorów, wzmocnienie procesów edukacyjnych poprzez wzbogacenie ich o projekty społeczne, rozwój zawodowy nauczycieli i dyrektora, wdrożenie dodatkowych zajęć prowadzonych przez osoby spoza szkoły itp.

Wspólne cele i potrzeby. Tak organizacje, jak i szkoły mają wspólne cele związane z podejmowaniem współpracy:

- Nauczyciele i dyrektorzy uznają organizacje społeczne za ekspertów w określonych dziedzinach (np. prawa człowieka, ekologia, działalność historyczna, edukacja poprzez sztukę) oraz źródło nowoczesnych narzędzi i metod do pracy z młodzieżą (np. w zakresie oceniania i angażowania uczniów w proces uczenia się, krytycznego myślenia).
- Współpraca z organizacjami pozwala szkole oferować nowe usługi edukacyjne i tym samym budować markę szkoły konkurencyjną na rynku lokalnym tych usług i wzmacniającą pozycję szkoły jako innowacyjnej w skali ogólnopolskiej. Nauczanie projektowe, partycypacyjne podejście i włączenie uczniów we współdecydowanie o szkole, ciekawa oferta zajęć dodatkowych pomagają szkole przyciągnąć nowych „klientów” – uczniów poszukujących miejsca

stawiającego na rozwój pasji, tworzącego warunki do rozwoju kompetencji przydatnych w życiu zawodowym i dorosłym i wzmacniającego poczucie wpływu i sprawczości młodego człowieka. Ale także nauczycieli, którzy szukają przyjaznego, rozwojowego miejsca pracy, w którym mają poczucie sensowności swojej codziennej pracy.

- Organizacje społeczne chcą współpracować ze szkołą, bo wierzą, że poprzez pracę z nauczycielami, uczniami, i rodzicami oraz poprzez udoskonalanie systemu kształcenia i pokazywanie nowych strategii, mają realny wpływ na zmianę społeczną, która jest celem działania każdej organizacji społecznej (Zalewski, Wilk, Gałek, 2021).

Potrzeby szkoły w zakresie współpracy z organizacjami społecznymi. Z cytowanych już badań z 2021 r. przeprowadzonych przez Centrum Edukacji Obywatelskiej i Pole Dialogu wynika, że kluczowymi potrzebami, których zagospodarowania oczekują szkoły od organizacji społecznych są:

1. Wsparcie psychologiczne i działania z zakresu profilaktyki zdrowia psychicznego u uczniów oraz kadry pedagogicznej

Szkoła nie dysponuje takimi zasobami, które w efektywny sposób mogłyby systematycznie wspierać nauczycieli i uczniów w sytuacji pogorszenia się ich zdrowia psychicznego. Potrzebują zatem od organizacji społecznych:

- warsztatów, które rozwijałyby nauczycielskie kompetencje emocjonalne i pozwoliłyby skuteczniej reagować w sytuacjach kryzysowych,
 - warsztatów przeciwdziałających wypaleniu zawodowemu (zarówno dotyczących well-being, jak i takich, które pozwalają angażować się w nowe inicjatywy i sieciować z innymi).
2. Pomoc w unowocześnianiu procesu dydaktycznego i wykorzystywaniu nowych technologii

Różnorodne badania (zwłaszcza te realizowane po pandemii) wskazują na konieczność unowocześnienia procesu edukacyjnego. Wymaga to rozwijania się szkoły jako całości, tak by oddziaływało to na procedury, standardy i praktyki przyjmowane w szkole. Szkoły potrzebują od organizacji społecznych:

- szkoleń dostarczających różnorodne rozwiązania dydaktyczne,
- materiałów metodycznych do wykorzystania podczas zajęć przedmiotowych oraz działań wychowawczych,
- spotkań z ekspertami, specjalistami,
- możliwości udziału w dłuższych procesach rozwojowych dla dyrektora/nauczyciela/wychowawcy,
- systematycznego wzmacniania nauczycieli w rozwijaniu u uczniów praktycznych umiejętności, np. poprzez możliwość włączania się w realizację projektów społecznych.

3. Wsparcie w skuteczniejszym włączaniu rodziców / lokalnego otoczenia w życie szkoły

Szkoła wymaga projektów, które włączają rodziców i otoczenie lokalne w taki sposób, który nie narusza granic odpowiedzialności za proces edukacyjny i wychowawczy w szkole. Pozwala też wszystkim zrozumieć, jak i dlaczego tak właśnie działają szkoły, do których chodzą dzieci oraz wspierać dzieci poza szkołą we wzmacnianiu kompetencji uczenia się. Istotne jest też zbudowanie pozytywnego wizerunku szkoły i nauczycieli w szeroko rozumianej opinii publicznej.

4. Rozwój postaw i kompetencji społeczno-emocjonalnych uczniów, nauczycieli oraz dyrektorów

Badania międzynarodowe, w których uczestniczą także polscy uczniowie, pokazują, że choć całkiem wysoko plasujemy się na liście w osiągnięciach edukacyjnych, nie koreluje to z poczuciem wspólnoty szkolnej, więzi ze szkołą, klasą czy wreszcie poczuciem sprawczości uczniów w szkole. Uczniowie czują się pomijani przy

podejmowaniu decyzji szkolnych (badania TIMMS) i nie utożsamiają się ze szkołą (badania PIRLS).

Współpraca z organizacjami społecznymi – poprzez sposób w jaki one działają, ale też alternatywne metody i strategie – pomagają szkole m.in.:

- wpływać na wzmacnianie u uczniów poczucia sprawczości i wiary, że są zdolni do samodzielnego działania (np. poprzez projekt edukacyjny, rozwijanie samorządności uczniowskiej, działania na rzecz klimatu),
- rozwijać ważne kompetencje „pozaszkolne” (np. liderstwa, współpracy, zarządzania sobą),
- zadbać o holistyczny, całościowy rozwój osobisty ucznia (liczy się nie tylko sukces edukacyjny mierzony wynikami egzaminów, ale też autorefleksja, poszukiwanie kierunku i sensu w życiu zawodowym, odkrywanie i/lub pogłębianie pasji).

Na współpracy zyskują też nauczyciele, którzy poprzez kierowane do nich działania spoza środowiska szkolnego:

- pogłębiają swoje kompetencje dydaktyczne i podejmują kroki na rzecz osobistego rozwoju (kompetencje komunikacyjne, praca z informacją zwrotną, kompetencje trenerskie),
- mają okazję do sieciowania się z innymi nauczycielami, budowania nowych kontaktów, dzielenia się rozwiązaniami,
- często też występują jako eksperci w danej dziedzinie.

Ważnym beneficjentem tej współpracy jest dyrektor, który poprzez współpracę z organizacją społeczną może:

- zyskać lokalnego lub ogólnopolskiego partnera, stale obecnego w jego wizji zarządzania szkołą i wspierającego jej tworzenie,
- tworzyć szkołę odpowiadającą na bieżące wyzwania i potrzeby,

- wzmocnić swoje przywódcze zdolności, w tym te w zakresie dzielenia się odpowiedzialnością, pracy z zespołem, komunikacji, strategicznego myślenia,
- zyskać sojuszników dla tej części nadzoru pedagogicznego, która polega na wzmacnianiu rady w realizacji działań edukacyjnych i wychowawczych,
- zbudować więź z innymi dyrektorami i tym samym osłabić poczucie własnej samotności w radzeniu sobie z „dyrektorskimi” wyzwaniami,
- aktywnie wpływać na kreowanie oferty organizacji społecznych – poprzez kontakt z nimi komunikuje potrzeby, obszary do zagospodarowania, najbardziej adekwatne kierunki działań w danym momencie, ale też koryguje pomysły i proponowane rozwiązania.

Co może zaoferować organizacja społeczna szkole? Organizacje społeczne mają do zaoferowania interesującą ofertę, która jest kierowana:

- **do uczniów – indywidualnie i grupowo** (poprzez nauczycieli – udział w interesujących projektach społecznych; materiały edukacyjne; bezpośrednio – szkolenia i warsztaty, obozy tematyczne),
- **do pojedynczego nauczyciela** (doskonalenie zawodowe poprzez warsztaty, webinaria, kursy; wsparcie w realizacji projektu z uczniami; materiały, sieć innych nauczycieli; udział w ogólnopolskich wydarzeniach tematycznych i metodycznych, wreszcie możliwość dzielenia się własną praktyką jako eksperci),
- **do dyrektora** (programy rozwoju kompetencji liderskich, konferencję, sieci wsparcia, inspiracje dla rozwijanej wizji szkoły),
- **do całej szkoły** (szkolenia dla rad pedagogicznych, programu rozwoju szkoły w wybranych obszarach działania, np. w zakresie zmian w ocenianiu, prowadzeniu działań profilaktyczno-wychowawczych, rozwoju kompetencji proinnowacyjnych, rozwoju kompetencji społeczno-emocjonalnych).

Organizacje społeczne opracowują swoją ofertę adekwatnie do priorytetów polityki oświatowej. Elastycznie i skutecznie adaptują ją do potrzeb konkretnej szkoły (Zalewski, Wilk, Gałek, 2021, s. 20-36).

Mają też większą zdolność szybkiego reagowania w sytuacjach nagłych – szybciej dostosowują się do nowych wyzwań i problemów (edukacja zdalna, wojna w Ukrainie – to właśnie organizacje społeczne polskie i międzynarodowe najszybciej zareagowały w obszarze wsparcia szkół przyjmujących dzieci ukraińskie).

Wyzwania we współpracy. Szkoły decydują się na współpracę z daną organizacją społeczną, o ile ta spełni kryteria danej placówki i wpisze się w dążenia szkoły do wykreowania lub uzupełnienia konkurencyjnej na rynku usług edukacyjnych oferty.

Takie traktowanie organizacji jako usługodawców sprawia, że współpraca ta nie jest budowana na partnerstwie, a realizowana jest jako współpraca z jednostką, która zastępuje usługi publiczne. W interwencji pokazujemy, w jaki sposób pożądane partnerstwo budować, dostrzegając wzajemnie swoje potrzeby.

Innymi najczęstszymi barierami we współpracy są też:

- **ograniczenia komunikacyjne między szkołą a organizacją społeczną**, wynikające ze specyfiki obu tych środowisk (inne kanały komunikacji), pośrednich form kontaktu (maile, newslettery, rzadziej telefony),
- **przeciążenie nauczycieli i dyrektorów** (braki kadrowe, od kilku lat ciągle adaptowanie szkoły do nowych wyzwań – podwójny rocznik, uczniowie ukraińscy, edukacja zdalna, strajk nauczycielski itp.),
- **ograniczone zaufanie do organizacji społecznych**, kreowane bądź to przez działania dotyczące zmian w prawie, bądź przez znikomą wiedzę na temat środowiska organizacji społecznych,
- **odpłatność za projekty**, często niezbędna dla stabilnego funkcjonowania organizacji społecznych oraz konieczna dla dbałości o wysoką jakość proponowanych działań (Zalewski, Wilk, Gałek, 2021).

Cele:

1. Cel nr 1

Wzmocnienie i uzupełnienie szkoły w realizacji konkretnych potrzeb w zakresie prowadzenia procesów edukacyjnych i wychowawczych (opisanych wyżej) z wykorzystaniem eksperckości i doświadczenia organizacji społecznych

2. Cel nr 2

Wzbogacenie oferty edukacyjnej szkoły w zakresie rozwijania kompetencji miękkich u uczniów i tym samym wzmocnienie konkurencyjności szkoły na rynku usług edukacyjnych

3. Cel nr 3

Pozyskiwanie wsparcia w zakresie poszukiwania rozwiązania dla niespodziewanych wyzwań poprzez wykorzystanie elastyczności i szybkiego reagowania organizacji społecznych na takie wyzwania

4. Cel nr 4

Wzmocnienie w szkole procesów profesjonalizacji kadry pedagogicznej (nauczycieli, wychowawców, psychologa/pedagoga)

5. Cel nr 5

Rozwijanie szkolnego modelu długofalowej współpracy z podmiotami zewnętrznymi z otoczenia szkoły

Ogólny opis interwencji:

Poniższa interwencja opisana jest w 3 wymiarach. Są to:

1. **Wskazówki ogólne z perspektywy szkoły i organizacji** – standardy współpracy szkoły z organizacjami społecznymi.
2. **Przykłady formatów współpracy szkoły i organizacji** – różnorodność ze względu na zakres współpracy, poziom zaangażowania każdej ze stron, czas, narzędzia i metody pracy oraz efekty realizacji tej współpracy.
3. **Tematyczne propozycje współpracy szkoły i organizacji** – przykłady pozwalające zrealizować konkretne potrzeby w zakresie wsparcia psychologicznego, wychowania i edukacji.

Dobłą i długofalową współpracę szkoły z organizacjami społecznymi łatwiej budować, jeśli towarzyszą temu:

- zaufanie i wiedza o organizacjach (zweryfikowane wiadomości),
- uważny dobór działań, tak, by nie mogły być uznane za kontrowersyjne (np. jako polityczna agitacja),
- odniesienie do polityki oświatowej państwa (daje to narzędzie kontroli dyrektorom – troska o jakość, celowość i adekwatność procesu dydaktycznego),
- wiarygodność organizacji (rekomendacje, wcześniejsza współpraca, prestiż organizacji, polecenia od innych, transparentność i apolityczność organizacji),
- dowody na możliwość realizacji przedsięwzięcia o wysokiej wartości edukacyjnej (kompetencje osób, wiedza organizacji, doświadczenie w pracy z młodzieżą/nauczycielami, akredytacje itp.).

Podstawy naukowe interwencji:

Wprowadzenie. Samotne sprawowanie władzy przez samorząd czy władzę centralną i samotna realizacja polityk publicznych jest zazwyczaj nieskuteczna. Naturalną potrzebą jest więc zapraszanie do współpracy różnych aktorów społecznych i gospodarczych, w tym również organizacje społeczne.

Współcześnie głównym celem organizacji społecznych jest „zapewnienie porządku gospodarczego, w którym wiedza jest kluczowym zasobem, a celem – rozwiązanie rozmaitych kwestii porządku społecznego” (Broniewska, 2013 s. 416).

Stanowią one również antidotum na niedostateczną realizację funkcji społecznej państwa. Organizacje społeczne w Polsce odgrywają też istotną rolę w procesach komunikacji na linii administracja publiczna – obywatele. Nie tylko wskazują politykom najważniejsze problemy obywateli, ale też aktywnie biorą udział we wdrażaniu polityk publicznych w lokalnych społecznościach.

Często dysponują unikalną wiedzą ekspercką, wspierają prowadzenie zmiany, dostarczają szybkiej informacji zwrotnej na temat wdrażanych zmian, pozwalając tym samym na szybsze i skuteczniejsze korygowanie działań – są więc niejako „pasem transmisyjnym” w ważnych procesach (Meisel-Dobrzański, 2014).

W Polsce działalność organizacji pozarządowych została uregulowana w Ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 r. Ich prawidłowe funkcjonowanie prowadzi do realizacji zasad wolności i demokracji, a zwiększenie zakresu ich działalności sprzyja tworzeniu społeczeństwa obywatelskiego.

Wypracowywany przez wiele lat model współpracy z organizacjami społecznymi kładzie nacisk na kulturę współpracy zarówno w zakresie tworzenia polityk publicznych oraz realizacji zadań publicznych, jak i tworzenia warunków do społecznej aktywności.

Dla efektywnej współpracy organizacji społecznych z przedstawicielami władzy (lokalnej i centralnej) określono ogólne zasady. Mogą się one odnosić także do współpracy organizacji ze szkołami. Są to:

- **zasada pomocniczości (subsydiarności)** – zakłada, że jeśli sami obywatele mają potencjał do poradzenia sobie z problemami, to lokalna władza powinna pozostawić im pole do działania, przekazując np. realizację zadań wraz z niezbędnymi zasobami organizacjom, o ile spełniają one określone standardy,
- **zasada suwerenności** – zakłada, że partnerzy współpracy zachowują niezależność we wzajemnych relacjach, z prawem do opinii krytycznych w ramach wzajemnej, konstruktywnej wymiany opinii,
- **zasada partnerstwa** – zakłada współdziałanie partnerów na rzecz istotnych celów, uznanych za kluczowe dla obywateli i rozwoju lokalnej społeczności; obie strony podejmują wspólne wysiłki w przekonaniu o tym, że łącząc kompetencje i zasoby, osiągną lepsze rezultaty,
- **zasada efektywności** – wymaga od partnerów współpracy i stałego podnoszenia potencjału dla sprawnego realizowania zadań publicznych,
- **zasada standaryzacji** – obejmuje wspólne i zorganizowane określenie wszystkich ważnych wymiarów danego zadania,

- **zasada uczciwej konkurencji** – zakłada równy dostęp dla wszystkich organizacji społecznych do możliwości współpracy,
- **zasada jawności** – zakłada, że partnerzy udostępniają sobie wzajemnie pełną i prawdziwą informację na temat obszarów swojego działania,
- **zasada równości szans** – we współpracy nie tworzy się hierarchii ważności między grupami mniejszościowymi i dyskryminowanymi ani nie różnicuje przesłanek nierównego traktowania (Meisel-Dobrzański, 2014, s. 420-421).

Zasady te obecne są w proponowanych w ramach interwencji standardach.

Współpraca organizacji społecznych ze szkołą – stan prawny. Zgodnie z zapisami Prawa oświatowego w szkole i placówce oświatowej mogą działać stowarzyszenia i inne organizacje (z wyjątkiem partii i organizacji politycznych), których celem statutowym jest działalność wychowawcza albo rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły lub placówki (art. 86 ust. 1 Prawa oświatowego).

Podjęcie działalności przez organizację wymaga uzyskania zgody dyrektora szkoły lub placówki, wyrażonej po uprzednim uzgodnieniu warunków tej działalności oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii rady szkoły lub placówki i rady rodziców.

Tak sformułowane przepisy prawa umożliwiają szkole nawiązywanie zarówno incydentalnych, jak i długofalowych partnerstw z różnymi organizacjami społecznymi w celu realizacji zadań edukacyjnych i wychowawczych szkoły.

Osobą kontrolującą jakość oferty organizacji społecznej jest dyrektor – to on odpowiada za adekwatność tej oferty do potrzeb szkoły, programu profilaktyczno-wychowawczego i programów nauczania oraz zgodność z określonymi na dany rok priorytetami polityki oświatowej. W jego odpowiedzialności jest też zapewnienie, by dodatkowa działalność edukacyjna prowadzona w szkole przez zewnętrzne podmioty nie zaburzała szkolnych procesów edukacyjnych i wychowawczych, a je wzmacniała.

Obecne przepisy zapewniają więc szkole i organizacji społecznej wystarczające warunki, by mogły budować współpracę opartą na wiedzy o sobie nawzajem, zaufaniu, partnerskim podejściu do potrzeb i celów każdej z nich. Współpraca ta może obejmować wszystkie obszary działania szkoły – od prowadzenia procesów edukacyjnych i wychowawczych, poprzez wzmacnianie szkoły w kwestiach związanych np. z zarządzaniem przestrzenią, prowadzeniem aktywności sportowej czy profilaktyką zdrowotną.

Jednocześnie od kilku lat trwają próby ograniczenia tych zapisów oraz zwiększenia kontroli tej współpracy przez organ nadzoru (kuratoria). W chwili pisania tej interwencji procedowany jest projekt zmian w przepisach Prawa oświatowego. Ujawnia on niebezpieczny trend uściślenia kontroli kuratora oświaty nad dyrektorem szkoły, także w zakresie doboru zajęć dodatkowych realizowanych w szkole np. przy współpracy podmiotów zewnętrznych.

Strategia działania:

1. Wskazówki ogólne dot. budowania współpracy z perspektywy szkoły – standardy.

1.1. Diagnoza potrzeb edukacyjnych i wychowawczych do wzmacniania w szkole (czerwiec):

- zgodnie z dotychczasową praktyką szkolną (realizowana przez zespoły wychowawcze i nauczycieli przedmiotów),
- powinna uwzględniać potrzeby wszystkich członków szkolnej społeczności: uczniów, nauczycieli, dyrekcji, rodziców.

1.2. Diagnoza potrzeb i zainteresowań uczniów (czerwiec):

- zgodnie z dotychczasową praktyką szkolną (realizowana przez zespoły wychowawcze i nauczycieli przedmiotów),
- rekomendowane są partycypacyjne metody, z włączeniem ucznia, a nawet z przekazaniem uczniom (SU) tego zadania.

Wskazówki metodyczne

Webinarium „Jak pracować nad programem profilaktyczno-wychowawczym” (CEO):

- <https://uczotwartosci.ceo.org.pl/material/jak-pracowac-nad-programem-wychowawczo-profilaktycznym/>

Rekomendacje do pracy nad programem wychowawczo-profilaktycznym szkoły (CEO):

- <https://uczotwartosci.ceo.org.pl/material/jak-pracowac-nad-programem-wychowawczo-profilaktycznym/>
- <https://uczotwartosci.ceo.org.pl/material/metodologia-pracy-nad-programem-wychowawczo-profilaktycznym-szkoly/>

Program profilaktyczno-wychowawczy - krok po kroku (ORE)

- <https://www.ore.edu.pl/2017/05/program-wychowawczo-profilaktyczny/>

1.3. Analiza działań profilaktyczno wychowawczych szkoły z poprzedniego roku, analiza wyników edukacyjnych (czerwiec – sierpień):

- zgodnie z dotychczasową praktyką szkolną (realizowaną przez zespoły wychowawcze i pedagoga/psychologa).

1.4. Wskazanie pożądanych form działania do wdrożenia w szkole (sierpień – wrzesień):

- prezentacja zespołu analizującego wszystkie wyniki,
- konsultacje z radą pedagogiczną oraz radą rodziców, konsultacje z samorządem uczniowskim, konsultacja z rodzicami.

1.5. Analiza dostępnych podmiotów – lokalnie i centralnie pod kątem tych potrzeb, analiz, diagnoz, z wykorzystaniem informacji o organizacji (sierpień – wrzesień):

- śledzenie wybranych organizacji przez cały rok (strony www, newslettery najbliższych profilowi organizacji),
- w okresie sierpień i wrzesień oferta organizacji oglądana jest przez pryzmat zdiagnozowanych w sposób całościowy potrzeb szkoły,
- pozyskanie danych o NGO/ jego ofercie (szkoła pozyskuje, organizacja – przygotowuje dobrą informację).

1.6. Konsultacja z Radą Rodziców, jeśli oferta dotyczy bezpośredniej pracy z uczniami (w danym momencie roku, kiedy nawiązywana jest współpraca):

1.7. Wpisanie współpracy w program profilaktyczno-wychowawczy szkoły i plan pracy szkoły (wrzesień).

1.8. Wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za współpracę i ustalenie jej zasad (w danym momencie roku, kiedy nawiązywana jest współpraca):

- pierwszy kontakt z dyrektorem,
- ustalenie zasad komunikacji i współpracy –podpisanie kontraktu współpracy.

1.9. Harmonogram działania/współpracy (w danym momencie roku, kiedy nawiązywana jest współpraca):

- przedstawienie go wychowawcom klas, radzie pedagogicznej, zespołowi ped.-wych (gdy dotyczy spraw związanych z pomocą psychologiczną),

- odbiurokratyzowanie współpracy zarówno po stronie szkoły, jak i organizacji,
- przemyślany i wpisany w plan pracy szkoły harmonogram,
- możliwość włączenia w typowe działania szkoleń – zajęcia, program profilaktyczno-wychowawczy.

1.10. Stworzenie w szkole warunków sprzyjających włączaniu się w działania proponowane przez organizacje społeczne (cały rok):

- komunikowanie ich jako ważnych: nauczycielom, uczniom, rodzicom,
- uwzględnianie ich w zasadach oceniania (np. ocena zachowania),
- plan pracy szkoły uwzględnia lekcje poza murami szkoły, nauczanie projektowe i międzyklasowe,
- doskonalenie zawodowe kadry obejmuje także ten obszar, nie tylko dydaktykę,
- na stronie szkoły doceniane są społeczne inicjatywy, pojawiają się informacje o efektach,
- szkoła dba o dostępność oferty organizacji dla wszystkich.

11.11. Ewaluacja współpracy szkoły i organizacji społecznej (patrz: Załącznik 3).

Szczegółowe rekomendacje i wskazówki dla efektywnej współpracy organizacji społecznych i szkoły zamieszczone są w Załączniku 1. Kodeks Dobrej Współpracy szkół i organizacji społecznych – skrót.

2. Formaty współpracy szkoły i organizacji – zakres i zasięg, format, poziom zaangażowania szkoły, narzędzia i efekty.

2.1. Organizacja społeczna jako źródło inspiracji i zasobów dla nauczycieli i kadry zarządzającej:

- aktywność głównie online, z możliwością udziału w regionalnych, nieodpłatnych warsztatach: nieodpłatne webinaria i jednorazowe szkolenia,

- stały dostęp do różnych tematów, ekspertów, narzędzi, publikacji poprzez strony internetowe organizacji i media społecznościowe,
- dostarczanie materiałów do prowadzenia lekcji,
- stały kontakt z know-how organizacji poprzez dostęp do zasobów, newsletter, śledzenie mediów społecznościowych, znajomość nazwisk.
- przestrzeń do sieciowania się online z innymi nauczycielami,
- możliwość wdrażania (niezobowiązującego) drobnych praktyk do własnego warsztatu pracy,
- niski poziom zaangażowania, przy dużym dostępie do nowej wiedzy,
- zaświadczenia o udziale – dokumentacja do awansu zawodowego,
- możliwość udziału indywidualnego nauczyciela, nie całej szkoły.

2.2. Organizacja społeczna jako źródło długoterminowego rozwoju szkoły:

- udział w projektach systemowych na poziomie województwa i kraju, realizowanych przez organizację,
- realizacja projektów międzynarodowych, np. w ramach programu Erasmus+, Jugendwerk,
- działania szkoleniowo-mentoringowe opracowywane dla grupy nauczycieli/pracowników szkoły (liderzy, zespół pedagogiczno-wychowawcy, dyrektor) m.in.: konferencje, warsztaty dla rady pedagogicznej, wizyty asystenckie, konsultacje i mentoring indywidualny,
- oferta kursów i szkoleń podnoszących kompetencje nauczycieli,
- długofalowa praca nad wybranym obszarem szkoły – udział całej szkolnej społeczności,
- praktyczne zadania do realizacji jako włączanie do standardów pracy szkoły wybranych praktyk,
- stałe relacje z trenerem, asystentem, mentorem – także poza „ofertą” – możliwość konsultacji bieżących problemów szkoły,
- kontakt bezpośredni (w szkole) i online (kursy, spotkania online),
- element wewnątrzszkolnego i zewnętrznego doskonalenia nauczycieli,

- nowe narzędzia do usprawniania codziennej pracy szkoły oraz doskonalenia praktyk uczenia/nauczania,
- okazja do rozwoju współpracy nauczycieli wewnątrz szkoły – po zakończeniu udziału w programie wsparcia organizacji społecznej kontynuowany przy innych działaniach,
- nowy model działania w szkole zaczerpnięty z organizacji – partycypacja, włączenie, współpraca, uczenie się we współpracy, informacja zwrotna,
- długoterminowe zaangażowanie dużej części zespołu pedagogicznego,
- spójne podejście i standardy rozwijane i wdrażane w całej szkole,
- stały kontakt z know-how organizacji poprzez dostęp do zasobów, newsletter, śledzenie mediów społecznościowych, znajomość nazwisk; dostęp do różnych tematów, ekspertów, narzędzi, publikacji,
- przestrzeń do sieciowania się stacjonarnie z innymi nauczycielami i dyrektorami,
- zaświadczenia o udziale – dokumentacja do awansu zawodowego,
- wysoki poziom zaangażowania znacznej części szkolnego zespołu.

2.3. Organizacja społeczna jako źródło działań uczniowskich:

- realizacja projektu przez organizację działającą w szkole (np. organizacje harcerskie, uczniowskie kluby sportowe),
- oferta wolontariatu skierowana do szkoły przez organizację,
- udział szkoły w konkretnym projekcie proponowanym przez organizację (np. „Szkoła demokracji”, „Globalna szkoła”, „Szkoła twórczych praktyk”, „Młodzi w akcji” itp.)
- udział szkoły w inicjatywach wspierających na różne sposoby szkolne projekty (finansowo i szkoleniowo – „Edukacja inspiracja” Fundacji EFC, finansowo – Fundacji mBanku, szkoleniowo – wspierających „Zwolnieni z Teorii”),
- wykorzystanie zasobów dot. realizacji projektu.

Wskazówki metodyczne

Warto skorzystać z materiałów opracowanych przez organizację.

Metoda projektu:

- <https://angazuj.ceo.org.pl/tematy/projekt-spoeczny/>
- <https://pomagajsieuczyc.ceo.org.pl/tematy/projekt-edukacyjny/>

O pracy grupowej podczas realizacji projektu:

- Ćwiczenia dla wzmocnienia. Jak zrobić projekt zespołowy i dalej lubić ludzi?
Poradnik dla młodzieży, Centrum Edukacji Obywatelskiej 2022
<https://biblioteka.ceo.org.pl/o-publicacji-proces-grupowy-2/>
- Projekt – relacje. Poradnik o procesie grupowym dla pracujących
z młodzieżą, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2022
<https://biblioteka.ceo.org.pl/o-publicacji-proces-grupowy-2/>

3. Tematyczne propozycje współpracy szkoły i organizacji w zakresie wzmocnienia szkolnych procesów edukacyjnych i wychowawczych.

Przedstawione są perspektywy realizacji konkretnych potrzeb na przykładzie ofert różnych organizacji społecznych o zasięgu ogólnopolskim.

3.1. Wsparcie psychologiczne i działania z zakresu profilaktyki zdrowia psychicznego u uczniów oraz kadry pedagogicznej.

Centrum Edukacji Obywatelskiej: Polska-Ukraina. Razem w szkole. O redukcji stresu.

Projekt skierowany do nauczycieli, pedagogów, psychologów, a także asystentów międzykulturowych pracujących we wszystkich typach szkół. Daje uczniom szansę na osiągnięcie lepszych wyników, większe skupienie i budowanie głębszych relacji.

Uczestnicy uczą się poprzez szkolenia: rozpoznawać odmienne reakcje na stresujące sytuacje, uświadamiają sobie potrzeby osób doświadczających stresu i przeżywających trudne emocje, zdobywają wiedzę, jak reagować, gdy w grupie odczuwalne jest napięcie, poznają i wykorzystują proste narzędzia wsparcia psychospołecznego, by młodzi ludzie lepiej radzili sobie ze stresem i trudnymi emocjami, poznają sposoby działania wpływające na obniżenie poziomu odczuwanego lęku i stresu.

<https://globalna.ceo.org.pl/programy-edukacyjne/>

Fundacja Szkoła z klasą: Cykl (S)pokój nauczycielski – Mindfulness Cafe

Program składa się z 3 cykli po 4 spotkania. Odbývają się one online na platformie Zoom dwa razy w miesiącu. Jedno spotkanie trwa około 60-75 minut.

Tematyka:

- Podstawy uważności. Obecność i rozproszenie – jak to działa,
- Sztuka uważności. Zachować stabilność w pędzącym świecie,
- Codziennosc z uważnością. Z życzliwością dla swojego tempa i stylu,
- Stawiać czoła wyzwaniom. Zachować uważność w chwilach trudnych,
- Uważność 360. Obecni w pracy i w domu.

<https://www.szkolazklasa.org.pl/obszary/krople-uwaznosci/>

Fundacja Szkoła z klasą: Szkoła Dobrostanu

Program wspiera edukatorów w działaniach na rzecz wzmacniania zdrowia psychicznego uczniów. Jego celem jest podnoszenie świadomości na temat roli szkoły we wzmacnianiu zdrowia psychicznego uczniów i całej społeczności szkolnej.

Program składa się z sześciu wątków tematycznych: Depresja i zaburzenia nastroju; Integracja klasy; Przemoc rówieśnicza; Dobrostan cyfrowy; Interwencja kryzysowa; Poczucie wartości. W ramach każdego z nich organizacja oferuje: dostęp do wiedzy eksperckiej i strategii działania w środowisku szkolnym, pomoce dydaktyczne i zestaw materiałów do pracy z uczniami, wskazówki, jak najlepiej pracować z oferowanymi materiałami.

<https://www.szkolazklasa.org.pl/obszary/szkola-dobrostanu/>

3.2. Pomoc w unowocześnianiu procesu dydaktycznego i wykorzystywaniu nowych technologii.

Edukacyjna Fundacja im. Romana Czerneckiego: Program stypendialny Horyzonty

Stypendium Horyzonty przyznawane jest na cały okres nauki w szkole średniej. Pokrywa koszty mieszkania i wyżywienia w bursie oraz biletów komunikacji miejskiej. Wspiera finansowo rozwój zainteresowań i pasji. Pracuje z młodzieżą metodą tutoring. Towarzyszy w odkrywaniu mocnych stron, nabieraniu pewności siebie – czyli w odnajdywaniu najlepszej dla siebie drogi. Finansuje naukę w szkole językowej i egzaminy na certyfikaty. Organizuje i finansuje wakacje i ferie, na których stypendyści uczą się żeglować, pływać na desce, jeździć na nartach czy snowboardzie. Młodzież zawsze może też liczyć na pomoc i wsparcie koleżanek i kolegów, doświadczonej i zaangażowanej kadry, czyli koordynatorów oraz fundacyjnych psycholożek.

Żeby ubiegać się o stypendium Horyzonty, średni miesięczny dochód w rodzinie nie może przekraczać 1700 zł netto na osobę. Kandydat lub kandydatka musi też: kończyć w danym roku szkołę podstawową, pochodzić z miejscowości do 30 000

mieszkańców, planować naukę w jednej ze szkół średnich współpracujących z Fundacją EFC oraz wypełnić formularz zgłoszeniowy do 31 marca.

<https://efc.edu.pl/programy/horyzonty>

Centrum Edukacji Obywatelskiej: Młodzi w akcji

Projekt skierowany do nauczycieli, którzy chcą doskonalić się w pracy metodą projektu. Uczestnicy biorą udział w stacjonarnym szkoleniu merytorycznym, przy wsparciu mentorów przeprowadzają projekt społeczny (na lekcji lub zajęciach pozalekcyjnych), otrzymują materiały o metodzie projektu i zestaw ćwiczeń dla uczniów, biorą wraz z uczniami udział w festiwalu internetowym.

<https://angazuj.ceo.org.pl/programy-edukacyjne/>

Centrum Edukacji Obywatelskiej: Studia Podyplomowe Liderów Oświaty

Skierowane są do dyrektorów i wicedyrektorów szkół. Trwają 3 semestry, podczas których słuchacze uczestniczą w 8 zjazdach, kursie internetowym oraz w spotkaniach online w małej grupie seminaryjnej.

Udział w Studiach Podyplomowych Liderów Oświaty pozwala bardziej adekwatnie spojrzeć na kwestię przywództwa w szkole oraz poczuć się silniejszy jako dyrektor i wicedyrektor.

Dyrektor lub wicedyrektor: wzmacnia poczucie sensu pracy na stanowisku; zyskuje relacje z innymi dyrektorami z całej Polski i buduje wokół siebie grupę osób, która mierzy się z podobnymi wyzwaniami; rozwija kompetencje liderskie, które pomogą poprawić współpracę pomiędzy nauczycielami i nauczycielkami w szkole; poznaje narzędzia do zarządzania szkołą w różnych sytuacjach, także kryzysowych; pogłębia wiedzę o skutecznych metodach uczenia się i nauczania oraz poznaje sposoby na

to, by z tej wiedzy mogła korzystać cała społeczność szkolna; planuje i przeprowadza w szkole zmianę, dzięki której uczniowie będą skuteczniej zdobywać wiedzę.

<https://sus.ceo.org.pl/dzialania/studia-podyplomowe-liderow-oswiaty/>

3.3. Rozwój postaw i kompetencji społeczno-emocjonalnych uczniów, nauczycieli oraz dyrektorów.

Centrum Edukacji Obywatelskiej: Civic Up! Academy

To dziesięciodniowa szkoła letnia dla aktywistów z całej Polski w wieku od 15 do 18 lat. Młodzież pracuje metodami praktycznymi, podstawą jest zrealizowanie przez uczestników własnych działań społecznych. Wszystko odbywa się pod okiem doświadczonych trenerów i ekspertów. Ważnym aspektem jest możliwość spotkania się młodych aktywnych osób, wspólne realizowanie zadań, wymiana doświadczeń i nawiązywanie kontaktów.

Zagadnienia poruszane podczas warsztatów: Co to znaczy być aktywistką dzisiaj? Działania społeczne i demokracja w Polsce i USA. Jak poznać potrzeby osób, na rzecz których zamierzasz działać? Jak stworzyć ciekawe działanie przy wykorzystaniu metody design thinking? Jak przygotować i zrealizować projekt krok po kroku? Jaką formę działania wybrać do zrealizowania postawionego sobie celu? Jak wykorzystać swój potencjał i potencjał grupy? Co wpływa na zaangażowanie i motywację do działania? Współczesne narzędzia działań społecznych.

<https://angazuj.ceo.org.pl/programy-edukacyjne/mlodzi-w-akcji-2023/civic-up-academy/>

Centrum Edukacji Obywatelskiej: Wychowanie to podstawa

To projekt dla wychowawców klas 4-8 szkoły podstawowej. Uczestnicy poprzez kurs i materiały: dowiadują się, jak skutecznie prowadzić działania wychowawcze w klasie

i sprawiać, by młodzi ludzie uczyli się ważnych rzeczy o sobie i innych, opracowują tematy na godzinę wychowawczą, które naprawdę trafiają do młodych ludzi, mają okazję do omówienia rozmaitych klasowych sytuacji z mentorem i grupą kursową.

Dzięki udziałowi w projekcie wychowawcy w bezpieczny sposób wprowadzają w swojej klasie model szkoły otwartej; zyskują narzędzia, by tworzyć włączające środowisko; rozwijają kompetencje zawodowe; rozwijają kompetencje osobiste.

<https://uczotwartosci.ceo.org.pl/programy-edukacyjne/>

Centrum Edukacji Obywatelskiej: Szkoła Demokracji

Program skierowany jest do opiekunów samorządu uczniowskiego, a pośrednio – do wszystkich uczniów zaangażowanych w szkolną samorządność. W ciągu roku szkolnego uczestnicy oceniają, razem z uczniami, co wpływa na aktywność i sprawczość samorządu w szkole, a następnie decydują, które elementy szkolnej demokracji chcą rozwijać.

W trakcie pracy uczestnicy korzystają ze spotkań online z mentorem i innymi opiekunami samorządów. Podczas spotkań dzielą się wrażeniami, wymieniają doświadczenia i poznają nowe dobre praktyki. Uczestnikom organizacja zapewnia wsparcie szkoleniowe (stacjonarne), dla dyrektora – udział w konferencji „Szkoły demokracji”, a także systematyczny kontakt z mentorem.

Dzięki udziałowi opiekuna SU uczniowie: budują: odpowiedzialność za otoczenie, gotowość do współpracy, zaufanie do innych, umiejętność wyrażania swojego zdania.

<https://angazuj.ceo.org.pl/programy-edukacyjne/>

Edukacyjna Fundacja im. Romana Czerneckiego: Edukacja Inspiracja

Podstawą programu Edukacja Inspiracja są granty na realizację autorskich projektów edukacyjnych. Organizacja społeczna pracuje z nauczycielami ze szkół podstawowych z małych miejscowości.

Program pomaga: wychodzić poza schemat standardowych zajęć szkolnych, doceniać nauczycieli przez umożliwienie im realizacji własnych pomysłów, budować społeczność nauczycieli opartą na wymianie wiedzy i dobrych praktyk, odkrywać potencjał uczniów, współtworzących projekt.

Pomysły na projekty edukacyjne zgłaszają nauczyciele z pełną swobodą w wyborze tematu. Uczestnicy programu są wybierani w drodze konkursowej, w dwuetapowym procesie rekrutacji. Wyróżnione osoby otrzymują finansowanie w wysokości 4500 zł na realizację projektów edukacyjnych, skrojonych na potrzeby młodych ludzi i dostosowanych do społeczności lokalnej.

<https://efc.edu.pl/programy/edukacja-inspiracja>

Czas trwania:

W zależności od interwencji od 2 miesięcy do całego roku szkolnego; możliwe są również dłuższe formy współpracy.

Monitorowanie i ewaluacja skuteczności:

1. Ewaluacja oferty edukacyjnej realizowanej we współpracy z organizacją społeczną:
 - zdefiniowanie celów i potrzeb szkoły, elastyczne dostosowanie oferty do tych potrzeb,
 - uwzględnienie tych działań w szkolnym systemie ewaluacji wewnętrznej i diagnoz (np. ankiety dot. działań profilaktyczno-wychowawczych, diagnozy szkolne w zakresie wybranych umiejętności, rozmowy z wychowawcami),
 - podsumowanie skuteczności działań realizowanych we współpracy z organizacją społeczną – zgodnie z zaproponowanymi przez organizację procesami ewaluacyjnymi.

2. Monitoring i ewaluacja współpracy szkoły i organizacji społecznej:

- bieżąca komunikacja pomiędzy szkolnym koordynatorem a organizacją: zgłaszanie trudności, sprawozdawczość, doprecyzowywanie wątpliwości,
- stopklatki w kluczowych momentach realizowanego działania: omówienie wyzwań, bieżącego kontekstu i wynikających z niego konieczności np. modyfikacji harmonogramu czy działań,
- omówienie na koniec czynników sprzyjających i niesprzyjających współpracy.
- wskazanie koniecznych modyfikacji w takiej współpracy, by w kolejnych procesach była ona bardziej skuteczna,
- ewaluacja korzyści, jakie wyniosła każda ze stron współpracy, w zakresie: modelu pracy, nabycia nowych doświadczeń, wiedzy i praktyk.

3. Wypracowanie rekomendacji na przyszłość – dla szkoły w zakresie budowania partnerskiej relacji z organizacją społeczną:

- wypracowanie ogólnoszkolnych zasad np. dotyczących współpracy z zewnętrznymi podmiotami oraz wpisanie do dokumentów wewnątrzszkolnych zapisów dotyczących tej współpracy,
- stworzenie listy organizacji społecznych rekomendowanych do współpracy w przyszłości.

4. Samodzielna kontynuacja rozpoczętych działań – już bez udziału organizacji (utrwalanie praktyk):

- wdrożenie np. do praktyki regularnych działań projektowych,
- włączenie na stałe do systemu wewnątrzszkolnego doskonalenia kwestii związanych z kompetencjami miękkimi nauczycieli,
- kontynuacja działań zainicjowanych w ramach współpracy.

Ryzyko/zagrożenia w realizacji:

1. Utrudniony proces nawiązywania współpracy w związku z planowanymi zmianami w prawie.

2. Niedostateczna znajomość organizacji społecznych przez szkołę i w związku z tym ryzyko wyboru organizacji o małym doświadczeniu.
3. Oferta niedostosowana do potrzeb szkoły.
4. Przeciążenie kadry szkolnej i brak zrozumienia tego problemu ze strony organizacji.
5. Nieprzejrzysta komunikacja pomiędzy stronami współpracy i wynikające z tego zniechęcenie.
6. Ograniczony dostęp do różnorodnych ofert.
7. Brak zainteresowania beneficjentów – uczniów (obciążenia bieżącymi zadaniami szkolnymi, wielość zadań dodatkowych po szkole, trudności z dojazdem, trudności emocjonalne uczniów).
8. Nieuzasadniony wybór oferty do współpracy, nieadekwatny do stawianych celów.

Załączniki:

Załącznik 1. Kodeks Dobrej Współpracy szkół i organizacji społecznych – skrót

Fundacja Pole Dialogu oraz Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej od wielu lat współpracują ze szkołami: dyrektorami, nauczycielami, uczniami w różnych obszarach. Wspólnie realizowały też programy „Włącz szkołę!” oraz „Pozarządownik szkolny”, których celem jest przybliżenie szkole działalności organizacji społecznych oraz wypracowanie takich modeli współpracy, w których i szkoła, i organizacja są partnerami, a nie jedynie usługodawcami i usługobiorcami.

<https://poledialogu.org.pl/wlacz-szkole/>

<https://angazuj.ceo.org.pl/programy-edukacyjne/zrealizowane-programy/wlacz-szkole/>

W ramach programu „Włącz szkołę” został opracowany kodeks dobrej współpracy, w którym wskazane są działania po stronie szkoły/organizacji, które są ważne dla

pomyślnej współpracy. Obejmują one 4 obszary: wizja i cele, ramy, relacje i działanie (Pędzich, 2022).

WIZJA I CELE współpracy, czyli dokąd idziemy razem	
SZKOŁA	ORGANIZACJA SPOŁECZNA
Formułuje i komunikuje wizję rozwoju szkoły, informując o tym, jakie są jej priorytety na najbliższe lata i na co stawia w pracy z uczniami. O współpracy z organizacjami na rzecz realizacji długofalowych celów szkoły komunikuje w statucie szkoły, programie wychowawczo-profilaktyczny, koncepcji funkcjonowania. Tworzy w szkole warunki do rozwoju tych kompetencji, które wzmacniają organizacje społeczne, np. poprzez rozwój kompetencji nauczycielskich w tym obszarze. Wykorzystuje i upowszechnia materiały tworzone przez organizacje. Zachęca do działań z organizacjami i zaprasza je do współpracy. Docenia kadrę oraz uczniów również za	Informuje o swojej misji i zmianie społecznej, do której dąży. Pokazuje swoje wcześniejsze działania na rzecz tej zmiany. Podkreśla, jak współpraca przekłada się na realizację zadań szkoły, także długofalowo. Uwzględnia perspektywę przyszłości w przekazywanej wiedzy, umiejętnościach i kształtowanych postawach (np. nowe technologie, bezpieczeństwo cyfrowe, pracę projektową, umiejętności miękkie, tj. empatia, budowanie relacji, rozwiązywanie konfliktów, praca zespołowa, współpraca). Wspiera szkołę w rozwoju poprzez wzmacnianie jej relacji z otoczeniem,

działalność pozanaukową i zaangażowanie społeczne w działania na rzecz lokalnej społeczności szkoły. Uwzględnia w działaniach społeczność lokalną. Zachęca kadrę oraz młodzież do podejmowania wysiłku na rzecz społecznych inicjatyw w okolicy szkoły.	lokalną społecznością, przyszłymi uczniami oraz ich rodzicami.
--	---

RAMY współpracy, czyli od czego zacząć	
SZKOŁA	ORGANIZACJA SPOŁECZNA
Wyznacza osoby koordynujące (min. 2, w tym kogoś z samorządu uczniowskiego) współpracę z organizacjami. Koordinatorzy monitorują, na ile współpraca wspiera długofalowo działania szkoły, prowadzą „bank informacji” o współpracach szkoły z organizacjami oraz sami wyszukują oferty organizacji odpowiadające	Informuje o swojej działalności i szczegółach projektu, żeby dyrektorzy, nauczyciele, uczniowie, rodzice mogli łatwo znaleźć informację o organizacji, jej wcześniejszych doświadczeniach i współpracach. Dopasowuje język i formę komunikatów o projekcie do różnych grup. Informuje o kluczowych elementach projektu: cele i wizja zmiany, opis

celom rozwojowym szkoły i inicjują kontakt. Komunikuje swoje potrzeby dotyczące współpracy oraz dba o uwzględnienie w procesie decyzyjnym nauczycieli koordynujących i rady rodziców (lub rady szkoły) oraz przedstawicieli uczniów, samorządu uczniowskiego, koła wolontariatu itp. Doprecyzowuje w kontrakcie współpracy cele, obowiązki i zadania każdej ze stron.	planowanych działań, opis grup, do których jest kierowany, odniesienie do podstawy programowej, korzyści dla poszczególnych odbiorców, warunki uczestnictwa, kontakt do osoby, która może odpowiedzieć na pytania (maksymalnie 1 strona!). Upewnia się, że planowane działania będą odpowiadały na potrzeby szkoły. W harmonogramie uwzględnia: kalendarz roku szkolnego, specyfikę pracy szkoły Zachowuje elastyczność, która umożliwia dopasowanie poszczególnych działań do specyfiki danej szkoły. Ustala podział ról i odpowiedzialności poszczególnych stron, a także sposób komunikacji i monitorowania działań.
--	--

RELACJE między szkołą i organizacją i jak je wzmacniać

SZKOŁA
ORGANIZACJA SPOŁECZNA

Uwzględnia różne style pracy nauczycieli oraz różne potrzeby uczniów. Umożliwia kadrze pedagogicznej poszukiwanie i wdrażanie ciekawych sposobów realizacji podstawy programowej. Jest otwarta na inicjatywy i potrzeby zgłaszane przez uczniów, a czasami również i przez rodziców. Reaguje na to, co dzieje się w szkole i w lokalnej społeczności, uzupełniając w razie potrzeby swoją ofertę o dodatkowe zajęcia, spotkania, projekty. Jest w bieżącej komunikacji z organizacją – zgłasza trudności czy opóźnienia, informuje o tym, co działa dobrze i o tym, co wymaga poprawy. Dbą o przestrzeganie ustalonych zasad. Docenia nauczycieli oraz uczniów angażujących się w działania na rzecz społeczności.	Od początku włącza uczniów w projekt, umożliwiając im podejmowanie decyzji i współtworzenie projektu. Uwzględnia różny poziom gotowości nauczycieli do współpracy oraz zostawia przestrzeń do rozwoju i uczenia się z tej współpracy. Elastycznie odpowiada na indywidualne potrzeby nauczycieli dotyczące planowanej współpracy. Określa interesariuszy projektu i uwzględnia ich w planowaniu przedsięwzięcia – społeczność lokalną, rodziców, czasem też organ prowadzący. Jest w bieżącym kontakcie ze szkołą podczas realizacji projektu. Dbą o włączający język komunikacji, przestrzeganie ustalonych zasad. Dbą o wysokie standardy realizacji działań w szkołach – ważne jest przygotowanie merytoryczne osób prowadzących zajęcia z młodzieżą oraz ich kompetencje społeczne, emocjonalne i organizacyjne, przestrzeganie wcześniej
---	--

Pokazuje, że takie działania są równie ważne, jeśli nie ważniejsze, co dobre stopnie.	ustalonych zasad, a także docenianie wysiłku poszczególnych osób.
---	---

DZIAŁANIE, czyli co właściwie możemy razem robić

SZKOŁA
ORGANIZACJA SPOŁECZNA
wzmacniają SPRAWCZOŚĆ:

Tworzą przestrzeń, w której młodzież oraz nauczyciele mają wpływ na rzeczywistość projektową.

Biorą pod uwagę ich głos na każdym etapie: planując działania, doprecyzowując niektóre sprawy wspólnie z uczestnikami, włączając elementy pracy kreatywnej, warsztatowej, w której uczestnicy są jednocześnie twórcami projektu.

Prezentują efekty wspólnych działań światu, ale także dzielą się doświadczeniem samego procesu,

Dbają o to, by w ramach projektów młodzi ludzie mogli realizować również własne pomysły.

są INSPIRACJĄ:

Pokazują, jak można działać dalej, również po zakończeniu projektu. Prezentują sposoby kontynuacji i rozwijania działań – dzielą się doświadczeniami i metodami pracy z innymi.

Pokazują nowe ścieżki, nowe sposoby, zachęcają do planowania dalszych działań.

budują WSPÓLNOTE

Pokazują poprzez doświadczenie wartość wspólnego działania, pracy zespołowej, wzajemnego wspierania się uczestników, uwzględniania różnych perspektyw i potrzeb różnych grup.

Doceniają realizację kolejnych, nawet małych, kroków i wspólnie ŚWIĘTUJĄ sukces.

Szlakiem zaproszenia, czyli...

... organizacja wysłała szkole zaproszenie do współpracy i co dzieje się dalej?

Mail z zaproszeniem do współpracy trafia do szkoły

Trafia i ginie w głównej szuflance odbiorczy, gdzie do szkoły dzień nie przychodzi od 50 do 80 maili. Zaczynają pisać osoby pracujące w szkołach, a nie dyrektorzy. Zaczynają pisać osoby pracujące w szkołach, a nie dyrektorzy. Zaczynają pisać osoby pracujące w szkołach, a nie dyrektorzy.

Co można zrobić?

- Spróbuj zdobyć bezpośredni kontakt telefoniczny do dyrektora, po kilku dniach od wysłania maila, zadzwoni.
- Pomocny może być też kontakt w sprawie czy katalizator tego kontaktu — to np. projekt reprezentacji organizatorów przedstawicieli uczelni lub uczennicy, nauczyciele lub nauczycielki, czy inni pracownicy lub pracowniczki szkoły.
- Prosząc o możliwość spotkania się na żywo lub online — osobliście poczyni się i przedstawienie

Opiekun szkoły uczelni i uczennicy

Kiedy Twój projekt ma już opiekuna lub opiekunów, następuje moment szukania chętnych do udziału w przedsięwzięciu uczniów i uczennicy. Często wybiera się ich podczas lekcji, bez przygotowania, z zaskoczeniem.

Co można zrobić?

- Przygotuj informację o projekcie skierowaną do uczniów i uczennicy (gotowa do wydruku przesłać do nauczycieli).
- Zadać o wyłączenie potrzebne i ostateczne miejsca na godzinę zajęć i ostateczne miejsca na godzinę zajęć i ostateczne miejsca na godzinę zajęć.
- Ustalić wcześniej z nauczycielami lub nauczycielkami, jakie będą możliwe formy zaangażowania uczniów i uczennicy w projekt oraz jakie alternatywne mogą być, które nie chcą się w niego angażować.
- Komunikuj uczniom i uczennikom na warsztatach, szkoleniach, w materiałach, jakie supermoże rozwiązać ich problemy w projekcie.

Mail z zaproszeniem do współpracy trafia do szkoły

Trafia i ginie w głównej szuflance odbiorczy, gdzie do szkoły dzień nie przychodzi od 50 do 80 maili. Zaczynają pisać osoby pracujące w szkołach, a nie dyrektorzy. Zaczynają pisać osoby pracujące w szkołach, a nie dyrektorzy. Zaczynają pisać osoby pracujące w szkołach, a nie dyrektorzy.

Co można zrobić?

- Spróbuj zdobyć bezpośredni kontakt telefoniczny do dyrektora, po kilku dniach od wysłania maila, zadzwoni.
- Pomocny może być też kontakt w sprawie czy katalizator tego kontaktu — to np. projekt reprezentacji organizatorów przedstawicieli uczelni lub uczennicy, nauczyciele lub nauczycielki, czy inni pracownicy lub pracowniczki szkoły.
- Prosząc o możliwość spotkania się na żywo lub online — osobliście poczyni się i przedstawienie

Opiekun szkoły uczelni i uczennicy

Kiedy Twój projekt ma już opiekuna lub opiekunów, następuje moment szukania chętnych do udziału w przedsięwzięciu uczniów i uczennicy. Często wybiera się ich podczas lekcji, bez przygotowania, z zaskoczeniem.

Co można zrobić?

- Przygotuj informację o projekcie skierowaną do uczniów i uczennicy (gotowa do wydruku przesłać do nauczycieli).
- Zadać o wyłączenie potrzebne i ostateczne miejsca na godzinę zajęć i ostateczne miejsca na godzinę zajęć.
- Ustalić wcześniej z nauczycielami lub nauczycielkami, jakie będą możliwe formy zaangażowania uczniów i uczennicy w projekt oraz jakie alternatywne mogą być, które nie chcą się w niego angażować.
- Komunikuj uczniom i uczennikom na warsztatach, szkoleniach, w materiałach, jakie supermoże rozwiązać ich problemy w projekcie.

IBE

Załącznik 3. Ewaluacja współpracy z organizacją społeczną – propozycje

Każdemu działaniu podejmowanemu w szkole warto się przyglądać i wyciągać wnioski na przyszłość. Podobnie jest ze współpracą szkoły z organizacją społeczną. Można to zrobić na 3 poziomach:

1. Wziąć udział w ewaluacji towarzyszącej zaproponowanemu przez organizację działaniu (ankieta dla uczestników bezpośrednich i pośrednich, wywiad fokusowy, itp.). Tu zadaniem szkoły jest przekazanie ankiety lub stworzenie możliwości udziału w wywiadzie odbiorcom tego działania.
2. Realizując własną wewnętrzną ewaluację, dzięki której szkoła pozna realny wpływ podjętej współpracy z organizacją społeczną na realizację celów edukacyjnych i wychowawczych szkoły. Poniżej przedstawiamy propozycję pytań, wokół których można przeprowadzić rozmowę, ankietę, fokus z osobami zaangażowanymi w te działania. Zadaniem szkoły jest zaplanowanie odpowiedniego narzędzia ewaluacyjnego oraz przeprowadzenie ewaluacji.
3. Ewaluując konkretną współpracę i jej wpływ na funkcjonowanie – poniżej rekomendowane pytania. Dotyczy to przede wszystkim długofalowej współpracy. Takie działanie może przeprowadzić zarówno szkoła, jak i organizacja. Mogą to też zrobić wspólnie.

Możliwe pytania do ewaluacji wpływu współpracy na realizację celów szkoły (pkt b)

- Jakimi były cele wychowawcze i edukacyjne działania podejmowanego we współpracy z organizacją społeczną i w jakim stopniu udało się je osiągnąć?
- Jakimi wsparcie było oferowane nauczycielom/uczniom/dyrektorom w ramach tego działania?
 - ✓ Na ile działania były skuteczne? Na ile były adekwatne do potrzeb?
 - ✓ Czy istnieje efektywniejszy sposób prowadzenia tych działań (koszty, zasoby czasowe, rzeczowe i finansowe; efektywne zaangażowanie uczestników)?

- Jakie kompetencje nauczycieli/uczniów/dyrektora były wzmocniane i w jaki sposób?
- Co było największym sukcesem / co się najbardziej udało? Dlaczego?
- Co stanowiło największą trudność/wyzwanie i jak sobie z nią poradzono?
- Jakie wnioski wyciągacie dla siebie na przyszłość z poziomu organizacji działania w szkole?
- Jakie potrzeby nauczycieli/uczniów/dyrektora zostały zdiagnozowane na przyszłość?
- Na które z tych potrzeb szkoła już odpowiada, a na które nie? Które z nich jest w stanie zrealizować sama, a które – we współpracy z innymi podmiotami?

Ewaluacja partnerstwa pomiędzy szkołą i organizacją społeczną (pkt 3)

MOMENT WEJŚCIA WE WSPÓŁPRACĘ

- Czego oczekiwała i na co liczyła Wasza szkoła/organizacja?
- Co było najważniejszą potrzebą szkoły/organizacji, którą chciała realizować poprzez udział w partnerstwie?
- Jakie cechy powinno mieć idealne partnerstwo szkoły/organizacji?
- Co ostatecznie zadecydowało o dołączeniu do partnerstwa w Waszym przypadku?

CELE WSPÓŁPRACY

- Które elementy i cele wspólnego działania są najważniejsze w jego realizacji (z punktu widzenia Twojej szkoły/organizacji)? Które są niepotrzebne? Które są problematyczne? Dlaczego?

WSPÓŁPRACA W TRAKCIE DZIAŁANIA

- Jakie elementy współpracy były satysfakcjonujące? Dlaczego właśnie te?

- Jakie elementy współpracy wymagają poprawy? Dlaczego?
- Jakie zasady powinniśmy przyjąć w przyszłej komunikacji/współpracy, aby była bardziej efektywna/satysfakcjonująca/lepiej realizowała Wasze cele i odpowiadała potrzebom?

WIEDZA, UMIEJĘTNOŚCI, KNOW-HOW

- Czego się nauczyłeś się podczas współpracy? Czego nauczyła się Twoja szkoła/organizacja?
- Jaką wiedzę/umiejętności/narzędzia pozyskane w ramach współpracy wykorzystamy w szkole/organizacji w przyszłości?
- Co zmienimy w naszej obecnej praktyce działania?
- Czego zabrakło podczas współpracy?

PRZYSZŁE PARTNERSTWO (dotyczy tylko szkoły)

- Jakie są moje oczekiwania i potrzeby w związku z realizacją współpracy z organizacjami w przyszłości?
- Wymarzona organizacja/działanie przez nią proponowane to takie, które.....

Bibliografia:

Broniewska, M.J. (2013). Współpraca organizacji pozarządowych (NGO) z administracją publiczną – strategia i zasady. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego, Seria: Administracja i Zarządzanie*, 98, 415-423.

Meisel-Dobrzański, J. (2014). Współpraca NGO z sektorem publicznym – sposób na wzmocnienie demokracji i wzrost jakości polityk publicznych w Polsce. *Zarządzanie Publiczne. Zeszyty Naukowe Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego*, 1(25), 73-90.

Pędzich, A. (2022). *Włącz szkołę! Kodeks Dobrej Współpracy szkół i organizacji społecznych*. Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej i Fundacja Pole Dialogu. Pobrano z: <https://tiny.pl/cfcgv>

Zalewski, P., Wilk, W., Gałek, M. (2021). *Włącz szkołę! Raport z badania eksploracyjnego. W stronę współpracy: organizacje społeczne i szkoły*. Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej i Fundacja Pole Dialogu. Pobrano z: <https://tiny.pl/cfcgd>